

فرنаз اکبری رومنی

درآمدی بر قوانین هیتسی

تمدن هیتسی یکی از درخشانترین تمدن‌های کهن است که در بررسی و مطالعه تاریخ اقوام و تمدن‌های باستان بدان بر می‌خوریم. در کتاب عهد قدیم (تورات) اشاره شده است که هیتیها از فرزندان «حت» می‌باشند و حت نیز خود یکی از فرزندان کنعان بوده است. اساس و شالوده این تمدن قدیمی در حدود سده هجده قبل از میلاد گذاشته شده. آنان ابتدا در آسیای صغیر و در جنوب فلات آناتولی ساکن بودند در محلی که امروزه به نام بوغازکای معروف است. این منطقه در حال حاضر جزء استان یوزگات ترکیه می‌باشد، اما به نظر می‌رسد که طی قرون بعد و با رشد و توسعه و قدرت گرفتن این قوم اندک اندک تمام سرزمینهای میان لیبان و فرات را به تصرف خویش درآورند. در مورد نژاد هیتیها اختلاف نظر وجود دارد. عده‌ای آنها را از اقوام هند و اروپایی می‌دانند، اما اگر به متون تورات رجوع شود، این گونه به نظر می‌رسد که از نژاد سامی باشند. قدر مسلم این است که هیتیها در طول زمان، امپراطوری قدرتمند و بزرگی را تشکیل دادند و از قدرت‌های بزرگ منطقه آسیای صغیر و به عبارت بهتر غرب

آسیا بودند. این امپراطوری در سدهٔ دوازده قبل از میلاد رو به زوال گذاشته و سرانجام توسط حملهٔ اقوام خارجی مضمحل می‌شود.

هیتیها اقوامی دامدار و کشاورز بودند. خط آنها ابتدا خط آکدی بوده ولی سپس خط میخی هیتیایی در زمان سلطنت هات توسعی لیس اول جایگزین آن می‌شود. هیتیها از نظر تشکیلات اداری و تقسیمات کشور در زمان خود پیشرفته بودند، اما دارای جامعه‌ی طبقاتی بوده که در کنار افراد آزاد، برده‌گان نیز وجود داشتند که ما از بررسی الواحی که در نجد آناتولی ترکیه به دست آمده و به جامانده از تمدن درخشنان آنها است به این امر پی می‌بریم.

این الواح شامل دویست ماده قانونی است که طی سالهای ۱۹۰۶ و ۱۹۰۷ میلادی توسط باستان شناسان آلمانی و چک کشف شده‌است.^۱ تاریخ وضع این قوانین به دورهٔ پیش از قوانین حمورابی^۲ و یا حداقل به دوران معاصر با تدوین و تنظیم آن قانون باز می‌گردد. هر یک از الواح دارای یکصد ماده می‌باشد که به گونه‌ای نامنظم و بدون نظم خاصی از مسائل کیفری، کشاورزی، اداری، مسائل محیط زیست، ... سخن به میان می‌آورد.

لوح دوم که تشکیلات دادگستری در آن ترسیم شده‌است بیانگر این است که در آن دوره دو دادگاه وجود داشته‌است: یکی دادگاهی که توسط مشایخ و هیأت مردمی به پرونده‌ها رسیدگی می‌کرده و دیگری دادگاهی متشکل از نمایندگان شاه (نمایندگان جامعه دولتی) که گاه به تجدیدنظر احکام دادگاه مردمی می‌پرداخت.

مجازاتهای در سیستم قانونی هیتی اغلب به صورت جریمه‌نقدی و جبران خسارت بوده که علی‌الاصول خفیف‌می‌باشند و تنها در موارد محدودی مجازاتهای شدید در مورد محکومانِ اعمال‌می‌شده که از جمله آنها می‌توان جادوگری و نوعی سرقت را نام برد.

^۱- برای اطلاعات بیشتر رک: بهزادی (دکتر رقیه)، قوانین بر سنگ نوشته هیتی، مجله حقوقی دادگستری - شماره ۲۶ - سال ۱۳۷۸.

^۲- درخصوص قانون (کُد) حمورابی رک: میک (ثوشفیل) - قانون نامه حمورابی - ترجمه کامیار عبدی، سازمان میراث فرهنگی کشور - تهران ۱۳۷۳.

در این رژیم حقوقی، جلوگیری از انتقام خصوصی واجرای عدالت ابتدا به صورت قصاص و سپس به جای آن پرداخت غرامت و دیه مطرح بوده است. همچنین اصل شخصی بودن مسائل کیفری و اصل شخصی بودن مجازاتها به صورت کنونی پذیرفته نشده بود، برای نمونه اگر قاتل می‌گریخت و به وی دسترسی نبود خانواده مقتول می‌باشد غرامت را می‌پرداخت و یا اینکه اگر برده‌ای محکوم به قتل می‌شد علاوه بر خودش خانواده او نیز کشته می‌شدند. پس در آن سیستم کیفری، اصل شخصی بودن مجازاتها وجود نداشت و مسؤولیت کیفری نیز در برخی موارد جمعی بوده است.

از لحاظ طبقه‌بندی کاستی^{*}، در رژیم حقوقی هیتی بر حسب تعلق طبقاتی و جنسیت مجرم یا مجنی‌علیه، حکم مجازات متفاوت بوده و قاضی اختیار دخل و تصرف در میزان مجازاتها را نداشت^ه است.

از لحاظ بافت اجتماعی، جامعه هیتی جامعه‌یی مذهبی بوده و برای شاه قداست خاصی قائل بودند و با هر کس که اعتبار و قداست وی را مورد تردید قرار می‌داد، برخورد بسیار شدیدی می‌شد و از طرفی اعتقاد به جادوگری و آلوگیهای ناشی از آن و برخورد کیفری با فاعل این گونه اعمال دلالت بر وجود اعتقادات خرافی در آن جامعه دارد.

نکته قابل توجه اینکه در مقایسه قانون هیتی با قانون حمورابی به وجودهای مشترک زیادی برخورد می‌کنیم که شاید ناشی از همخوانی زندگی آنها و معاصر شدن این دو تمدن و تأثیرپذیری از یکدیگر باشد. اعتقاد به قداست مقام سلطنت، وجود عقاید خرافی، طبقاتی بودن جامعه و وجود نظام برده‌داری و... و انعکاس موارد مربوطه در دو قانون همگی از وجوه اشتراک این دو قانون می‌باشد، هر چند که نحوه واکنش و یا به عبارت دیگر ضمانت اجراء‌ای کیفری در قانون حمورابی بسیار شدیدتر بوده، اما این نافی تشابهات دو قانون نیست.

در قانون حمورابی نیز اصل شخصی بودن مجازاتها و مسؤولیت کیفری همانند

* Caste

قانون هیتی نسبی است و موارد استثنای بر قاعده نیز وجود دارد و برای نمونه گاه به جای فرد مجرم مجازات نسبت به یکی از اعضاء خانواده وی اعمال می شده است. در مورد اصل قانونی بودن جرائم و مجازاتها نیز هر دو قانون ساکت هستند و ماده قانونی همانند آنچه که امروزه ما در کدهای قانونی خود داریم، ندارند. لیکن ممکن است گفته شود اگر ایشان منکر این اصل بودند به این وسعت اقدام به وضع جرایم و مجازاتها در قالب مجموعه (گُد) مشخص نمی کردند. اما به نظر می رسد که هدف اینان اغلب تهدید مجرمین بالقوه بوده تا جرمی به وقوع نیبورند.

در قانون حمورابی نیز قصاص و دیه وجود داشته، لیکن وسعت قصاص به مراتب بیش از موارد مندرج در قانون هیتیها بوده است و همانند آن قانون اگر بزهکار و بزهديه در دو طبقه مختلف اجتماعی بودند حکم قضیه و یا مقدار دیه متفاوت می بود. در مورد اصل برائت نیز باید گفت که این اصل آن گونه که ما در حقوق خود داریم در آن قانون وجود نداشت و تنها در یک ماده (ماده ۱۳۱) اشاره ای گذرا به این اصل شده است.

نهایتاً اینکه در زمینه تطابق این دو قانون مطالب زیادی وجود دارد که از حوصله این مختصر و موضع آن خارج است. در این مقاله سعی در معرفی قوانین هیتیها و نظام حقوقی آنها شده است که قطعاً دارای کاستیهایی نیز می باشد که این امر به دلیل مخدوش بودن السواح اولیه و احیاناً نامفهوم بودن برخی از قوانین و قواعد آن می باشد.^۱ اینک ترجمه این دو لوح در دویست ماده از نظر شما می گذرد.^۲

۱- مطالب فوق برگرفته از تقریرات درس تاریخ حقوق کیفری آقای دکتر نجفی ابرندآبادی در دوره کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی نیمسال اول ۱۳۷۸-۷۹ ۱۳۷۸ دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی و کتاب هیتیها نوشته الیور گرنی ترجمه خانم دکتر رقیه بهزادی، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی (پژوهشگاه) - ۱۳۷۱ و مقاله دکتر محمد آشوری - عدالت کیفری از دیدگاه حمورابی - نشریه مؤسسه حقوق تطبیقی دانشگاه تهران - شماره ۷- ۱۳۵۹ می باشد. (م)

۲- گفتنی است که برگردان این قانون (گُد) ابتدا در چهارچوب یک تکلیف دانشگاهی برای دانشجویان کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی نیمسال اول سال ۷۹- ۱۳۷۸ مقرر شده بوده سپس به منظور چاپ تحت نظر آقای دکتر نجفی ابرندآبادی به وسیله اینجانب مورد بازنگری و ویراستاری کامل قرار گرفت.

قوانین هیتی^۱

این قوانین آن گونه که به دست ما رسیده است نمایانگر دو سری از الواحی هستند که با «اگر شخصی» شروع می‌شود و به طور اتفاقی سالم مانده‌اند و اثبات می‌کنند که ممکن است لوح سومی نیز به طور منسجم وجود داشته باشد... .

لوح اول

ماده ۱- اگر شخصی مرد یا زنی را حین مرافعه بکشد، مسئول شناخته خواهد شد و چهار نفر مرد یا زن خواهدداد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهدگذاشت.

ماده ۲- اگر شخصی مرد یا زنی برده را در حین مرافعه بکشد، مسئول شناخته خواهد شد و او دو نفر زن یا مرد خواهدداد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهدگذاشت.

ماده ۳- اگر شخصی به مرد یا زنی ضربه‌ای وارد آورد که به واسطه آن بمیرد، و این عمل را تنها با دستش انجام داده باشد، مسئول شناخته خواهد شد و دو نفر خواهدداد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهدگذاشت.

ماده ۴- اگر شخصی به مرد یا زنی برده ضربه‌ای وارد آورد که به واسطه آن بمیرد و این عمل را تنها با دستش انجام داده باشد، مسئول شناخته خواهد شد و یک نفر خواهدداد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهدگذاشت.

آخرین نسخه از ماده ۳ و ۴- اگر شخصی به زنی ضربه‌ای وارد کند که آن زن بمیرد و این عمل را تنها با دستش انجام داده باشد X مینا^۲ نقره خواهدداد. اما اگر زنی برده باشد، دو مینا نقره خواهدداد.

ماده ۵- اگر شخصی یک بازرگان اهل هیتی را بکشد، صد مینا نقره خواهدداد و

املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت. اگر این مسئله در سرزمین لویا^۱ یا پالا^۲ اتفاق افتاده باشد، صد مینا نقره خواهدداد و کالاهای (بازرگان) را برخواهد گرداند. اما اگر این امر در سرزمین هیتی اتفاق افتاده باشد تنها خودش برای بازرگان مسئول شناخته خواهد شد.

آخرین نسخه از ماده ۵- اگر شخصی یک بازرگان اهل هیتی را به خاطر کالاهایش بکشد، X مینا نقره خواهدداد و برای کالاهای باید سه برابر غرامت را پردازد. اما اگر کالایی همراه بازرگان نباشد و شخصی او را در حین مرافقه بکشد، شش مینا نقره خواهدداد. اما اگر این عمل را تنها با دستش انجام داده باشد دو مینا نقره خواهدداد.

ماده ۶- اگر شخصی، مرد یا زن، در شهر دیگری بمیرد مالک ملکی که شخص در آنجا مرده صد گیپسار^۳ از اموالش را کنار خواهد گذاشت و وارث آن را دریافت خواهد کرد.

آخرین نسخه از ماده ۶- اگر مردی روی مزرعه یا آیش^۴ شخص دیگری بمیرد، در صورتی که فردی آزاد باشد، (مالک ملکی که شخص روی آن مرده) باید زمین، آیش، خانه، یک مینا و بیست شکل^۵ نقره بدهد. اما اگر این اتفاق در زمین مزروعی و غیرمزروعی کسی واقع نشد، مسافتی به طول و عرض ۳ لیگ^۶ در نظر گرفته می شود و وارث هر تعداد روستایی که در چهارچوب آن قرار گیرد خواهد گرفت. اما اگر هیچ روستایی در این ناحیه وجود نداشته باشد، ادعای وارث ثابت نمی شود.

ماده ۷- اگر شخصی فرد آزادی را کور کند یا دندانهای او را بکشد، سابقاً یک مینا می پرداخت ولی امروزه باید بیست شکل نقره پرداخته و املاکش را به عنوان وثیقه گرو بگذارد.

ماده ۸- اگر شخصی، مرد یا زنی برده را کور کند یا دندانهای او را بکشنند، ده شکل نقره خواهدداد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

آخرین نسخه از مادتین ۷ و ۸- اگر شخصی فرد آزادی را در حین مرافعه کور کند، یک مینا نقره خواهدداد. اما اگر این عمل را تنها با دستش انجام داده باشد بیست شکل نقره خواهدداد. و اگر شخصی، بردهای را حین مرافعه کور کند، سی شکل نقره خواهدداد و اگر این عمل را تنها با دستش انجام داده باشد، ده شکل نقره خواهدداد. اگر شخصی دندانهای مرد آزادی را بشکند، در صورتی که دو یا سه دندان بشکند، دوازده شکل نقره خواهدداد و اگر برده باشد، شش شکل نقره خواهدداد.

ماده ۹- اگر شخصی سر مردی را بشکند، سابقًا شش شکل نقره پرداخت می‌شد که مضروب سه شکل را از ضارب و سه شکل را از دربار دریافت می‌کرد. امروزه شاه سهم دربار را ملغی کرده است و مضروب تنها سه شکل نقره دریافت خواهدکرد.

آخرین نسخه از ماده ۹- اگر شخصی سر مردی را بشکند مضروب سه شکل نقره دریافت خواهدکرد.

ماده ۱۰- اگر شخصی سر مردی را بشکند به نحوی که بیمار شود باید از او مراقبت کند و زمانی که بهبودی یافت باید شش شکل نقره به او پرداخته و هزینه پزشك رانیز بپردازد.

آخرین نسخه از ماده ۱۰- اگر شخصی بر سر مردی ضربه‌ای وارد کند، باید از او مراقبت کند و نیز فردی را به منزلش فرستاده تا زمان بهبودی از خانه وی مراقبت نماید و زمانی که بهبودی یافت باید ده شکل نقره به او پرداخته و هزینه پزشك رانیز پرداخت کند، اما اگر برده باشد باید دو شکل نقره بپردازد.

ماده ۱۱- اگر شخصی دست یا پای انسان آزادی را بشکند، بیست شکل نقره خواهدپرداخت و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهدگذاشت.

ماده ۱۲- اگر شخصی دست یا پای مرد یا زنی برده را بشکند، ده شکل نقره خواهد پرداخت و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهدگذاشت.

آخرین نسخه از مادتین ۱۱ و ۱۲- اگر شخصی دست یا پای مرد آزادی را بشکند،

در صورتی که به‌طور دائم فلچ شده باشد بیست شکل نقره خواهد پرداخت، اما در صورتی که برای همیشه فلچ نشده باشد ده شکل نقره خواهد پرداخت.

اگر شخصی دست یا پای برده‌ای را بشکند در صورتی که به‌طور دائم فلچ شده باشد ده شکل نقره خواهد پرداخت اما در صورتی که به‌طور دائم فلچ نشده باشد پنج شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۱۲- اگر شخصی به بینی فرد آزادی صدمه‌ای بزند، یک مینا نقره خواهد پرداخت و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۱۴- اگر شخصی به بینی مرد یا زن برده‌ای صدمه وارد آورد، سی شکل نقره خواهد پرداخت و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

آخرین نسخه از ماده ۱۴- هرگاه شخصی به بینی زن یا مرد برده‌ای صدمه وارد کند، پانزده شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۱۵- اگر شخصی گوش مرد آزاده‌ای را پاره کند، پانزده شکل نقره خواهد پرداخت و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

آخرین نسخه از ماده ۱۵- اگر شخصی گوش مرد آزادی را پاره کند، دوازده شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۱۶- اگر شخصی گوش مرد یا زن برده‌ای را پاره کند، شش شکل نقره خواهد پرداخت.

آخرین نسخه از ماده ۱۶- اگر شخصی گوش برده‌ای را پاره کند، شش شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۱۷- اگر شخصی سبب سقط جنین زن آزادی شود اگر آن (حمل) ده ماهه باشد ده شکل نقره خواهد پرداخت. اما اگر پنج ماهه باشد، پنج شکل نقره خواهد پرداخت و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

آخرین نسخه از ماده ۱۷- اگر شخصی سبب سقط جنین زنی آزاد گردد، بیست شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۱۸- اگر شخصی سبب سقط جنین زنی برده شود، اگر حمل ده ماهه باشد پنج شکل نقره خواهد پرداخت.

آخرین نسخه از ماده ۱۸- اگر شخصی سبب سقط جنین دختر بردهای شود، ده شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۱۹- الف: اگر شخصی از اهالی لوین، فردی را اعم از مرد یا زن از اهالی هاتوسا^۱ بذند و او را به کشور ارزوا^۲ ببرد ولی اربابش او را شناسایی کند، به پرداخت املاکش مسئول شناخته خواهد شد.

ب: اگر شخصی از اهالی هیتی، یکی از اهالی لوین را در هاتوسا بذند و به کشور لویا ببرد، سابقاً می‌بایست دوازده نفر می‌داد، امروزه باید شش نفر بدهد و املاکش را نیز به عنوان وثیقه گرو بگذارد.

ماده ۲۰- اگر شخصی از اهالی هیتی، یک برده از اهالی هیتی را از کشور لویا بذند و به سرزمین هیتی ببرد ولی اربابش او را شناسایی کند دوازده شکل نقره خواهد داد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۲۱- اگر کسی بردهای از اهالی لویا را از کشور لویا برباید و به سرزمین هیتیها ببرد و اربابش او را شناسایی کند، تنها برده را دریافت خواهد کرد و هیچ غرامتی وجود نخواهد داشت.

ماده ۲۲- اگر بردهای فرار کند و کسی او را برگرداند اگر او را در همان حوالی توقیف کند به او پابند خواهد زد، حال اگر او را در این طرف رودخانه گرفته باشد مالک به او دو شکل نقره خواهد داد و اگر در طرف دیگر رودخانه باشد به او سه شکل نقره پرداخت خواهد کرد.

ماده ۲۳- اگر بردهای به کشور لویا فرار کند، مالک به کسی که او را برگرداند

شش شکل نقره خواهد داد، و اگر بردهای فرار کند و به کشور دشمن بروند، هر کس به هر طریقی که او را برگرداند مالک برده خواهد شد.

ماده ۲۴- اگر بردهای اعم از زن یا مرد بگیریزد، مالک به کسی که برده را در خانه اش یافته است دستمزد یک سال را خواهد پرداخت که تقریباً بیست شکل نقره است. اما دستمزد زن برای یک سال تقریباً بیست شکل نقره خواهد بود.^۱

ماده ۲۵- اگر مردی انبار یا آب انبار کشتی را آلووده نماید، سابقاً شش شکل نقره می‌پرداختند، برای آلووده کننده سه شکل نقره و برای دربار نیز به عنوان جبران خسارات سه شکل نقره مقرر بود. امروزه شاه سهم دربار را ملغی کرده و تنها آلاینده سه شکل نقره پرداخت خواهد کرد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۲۶- الف: اگر زنی همسرش را بیرون کند به مرد ... و ... خواهد داد و مرد فرزندان را خواهد گرفت.

ب: اگر مردی زنش را طلاق دهد و زن ... مرد می‌تواند او را بفروشد و هر کس او را بخرد دوازده شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۲۷- اگر مردی همسری اختیار کند و او را به خانه اش ببرد، جهیزیه او را نیز می‌برد و اگر زن بمیرد اموالش داخل اموال مرد می‌شود، همچنین مرد جهیزیه او را می‌گیرد، ولی اگر زن در منزل پدرش بمیرد و اولادی نیز داشته باشد، مرد نمی‌تواند جهیزیه او را بگیرد.

ماده ۲۸- اگر دختری به مردی قول ازدواج داده باشد ولی با مرد دیگری فرار کند، به محض اینکه فرار کرد، مرد دوم در مقابل آنچه که مرد اول به او داده باید غرامت بدهد و والدینش هیچ غرامتی نخواهد پرداخت، اما اگر والدینش او را به مرد دیگری بدهند آنها باید غرامت را بپردازنند و اگر والدین از پرداخت غرامت امتناع کنند، باید از تحويل دادن دختر به مرد دوم خودداری نمایند.

X- شکل در حدود چهل شکل است.

ماده ۲۹- اگر دختری با مردی تامزد شده باشد و مرد نیز مهریه^۱ را پرداخته باشد ولی متعاقباً والدین دختر عقد را برهم بزنند و از تحویل دادن دختر به مرد امتناع کنند، والدین دوباره غرامت را خواهند پرداخت.

ماده ۳۰- اگر مرد، هنوز دختر را تحویل نگرفته باشد و از گرفتن وی نیز امتناع کند، مهریه‌ای را که آورده از دست خواهدداد.

ماده ۳۱- اگر یک مرد آزاد و یک کنیز بهم علاقمند باشند و با یکدیگر زندگی کنند (بدون ازدواج رسمی) و آن مرد او را به عنوان همسرش اختیار کند و آنها تشکیل یک خانواده داده و بچه‌دار شوند، چنانچه هر یک از آنها بعداً مناقشه نمایند یا چنانچه به طور دوستانه به توافق بررسند که زندگی مشترک را خاتمه بخشنده، مرد بچه‌ها را می‌گیرد اما زن فقط یک بچه را می‌گیرد.

ماده ۳۲- اگر مرد برده‌ای، زن آزادی را اختیار کند (با او ازدواج کند)، همان مقررات قانونی بر آنها اعمال می‌شود.

ماده ۳۳- اگر یک برده کنیزی را به همسری اختیار کند، همان مقررات قانونی بر آنها اعمال می‌شود.

ماده ۳۴- اگر برده‌ای مهریه‌ای را برای یک زن بیاورد و او را به عنوان همسر انتخاب کند، هیچ‌کس نمی‌تواند طبقه اجتماعی او را تغییر دهد.

ماده ۳۵- اگر یک سرکارگر یا یک شبان با یک زن آزاد فرار کند و مهریه‌ای برای او نیاورد، آن زن به مدت سه سال برده می‌شود.

ماده ۳۶- اگر یک برده مهریه‌ای برای پسر یک مرد آزاد بیاورد و او را به عنوان داماد خود انتخاب کند هیچ کس نمی‌تواند طبقه اجتماعی او را تغییر دهد.

ماده ۳۷- اگر شخصی با یک زن فرار کند و ثالثی آنها را دنبال کند، اگر

دو یا سه مرد بمیرند غرامتی در کار نخواهدبود به این دلیل که: «تو داری یک گرگ می‌شوی.»^۱

ماده ۳۸- اگر چند نفر در یک دعوای حقوقی شرکت کنند و شخص ثالث مداخله نماید هرگاه خواندنگان خشمگین شده و یکی از آنها فرد ثالث را بزند به نحوی که بمیرد غرامتی نخواهدداد.

ماده ۳۹- اگر ساکن شهری زمین‌های ساکنین دیگر را در اختیار داشته باشد باید به صاحب ملک خدماتی ارائه دهد^۲ و اگر از این کار^۳ امتناع کند باید زمین را ترک نماید و حق فروش زمین آنها را نیز ندارد.

ماده ۴۰- اگر صنعتگری غیبت کند و اجیری به جای او تعیین شده باشد اگر اجیر^۴ بگوید: این حق الزحمه صنعتگری من و باقی اجرت المثل من می‌باشد، باید سند مهروموم شده‌ای بابت زمینها به عنوان وثیقه برای خودش ارائه کند که در این صورت متصرف حق الزحمه صنعتگر خواهدبود. اگر اجیر از انجام خدمات صنعتگر امتناع کند، زمینهای صنعتگر بلا متصدی اعلام شده و مردم آن شهر می‌توانند روی آن کار کنند. اگر شاه زمین را به اخراجیها بدهد، مقامات محلی^۵ زمینها را به او خواهندداد و او یک صنعتگر مقیم خواهدشد.

ماده ۴۱- اگر اجیری غیبت کند و صنعتگری به جای او تعیین شده باشد، اگر صنعتگر بگوید: این حق الزحمه صنعتگری من و باقی اجرت المثل من می‌باشد، باید سند مهروموم شده‌ای بابت زمینها به عنوان وثیقه برای خودش ارائه کند که در این صورت متصرف حق الزحمه صنعتگر خواهدبود و موضوع اجاره را نیز انجام خواهدداد و اگر از انجام آن امتناع کند، آنها (مقامات) زمینهای اجیر را به نفع دربار ضبط می‌کنند و اجاره نیز منقضی می‌شود.

۱- مفهوم این قاعده روشن نیست. Thou hast become a wolf_

۲- ارات خدمت به جای اجرت المثل زمین

۳- Socage سیستم اجاره زمین در مقابل خدمت

۴- Socman

۵- مشایخ یا نمایندگان مردم

ماده ۴۲- اگر شخصی مردی را به عنوان اجیر اجاره نماید و او به جنگ برود و بمیرد، اگر اجرت اجیر را داده باشد، غرامتی خواهدداد، اما اگر اجرتش را نداده باشد یک نفر خواهدداد و به عنوان اجرت دوازده شکل پرداخت خواهدکرد و اگر اجیر یک زن باشد، به عنوان اجرت به او شش شکل نقره خواهدداد.

ماده ۴۳- اگر مردی با گاوش به گونه‌ای متعارف از رودخانه عبور کند و دیگری او را به کناری هُل داده و دم گاو را گرفته و از رودخانه عبور نماید، اما رودخانه صاحب گاو را با خود ببرد، مقامات محلی فرد مجرم را خواهندگرفت.

ماده ۴۴- اگر شخصی مراسم مذهبی تغسیلی را روی شخصی دیگر انجام دهد و باقیمانده پیشکشها را از بین ببرد، اگر این انهدام در زمین یا خانه‌یی دیگر باشد این عمل جادوگری است و دادگاه پادشاهی^۱ صالح به رسیدگی می‌باشد.

آخرین نسخه از ماده ۴۴... او باید فرد مفسول را مجدداً تطهیر نماید و اگر هر اشکالی در خانه پیدا شود او باید فرد غسل داده شده را مجدداً تطهیر نماید و برای هر آنچه که در خانه از میان برود باید یک بار غرامت بپردازد.

ماده ۴۵- اگر شخصی ابزاری را پیدا کند، باید آنها را به صاحبیش برگردانده و مالک باید به او پاداش بدهد. اگر یابنده آنها را بازنگردانید، سارق محسوب می‌شود. آخرین نسخه از ماده ۴۵- اگر شخصی ابزار یا یک گاو نر یا گوسفند یا یک اسب یا یک الاغ پیدا کند باید آن را به صاحبیش بازگرداند و مالک به او پاداش خواهدداد و اگر مالک را پیدا نکند، در صورتی که شهودی برای خود مهیا کرده باشد و متعاقباً مالک آنها را پیدا کند باید هر آنچه از اموال مربوطه را که خراب شده برگرداند، اما اگر شهودی برای خود مهیا نکرده باشد و سپس مالک، آنها را پیدا کند، سارق محسوب خواهدشد و باید سه برابر غرامت را بپردازد.

ماده ۴۶- اگر شخصی دردهکده‌ای مزارعی را به عنوان وارث^۱ اجاره کند، اگر مزارع تماماً به او داده شده باشد، ملزم به ارائه خدمات است^۲ و اگر تنها قسمت کوچکی از مزارع به او داده شده باشد، ملزم به ارائه خدمات نخواهد بود و مقامات محلی خدمات را از خانه پدرش دریافت خواهند کرد. اگر وی مزارع را از کسی که آنچه را ترک گرده غصب کند یا مردم ده مزرعه را به او بدهند ملزم به ارائه خدمات خواهد بود.

آخرین نسخه از ماده ۴۶- (قسمت اول این ماده تقریباً منطبق با ماده قبلی است و قسمت دوم به قرار زیر می‌باشد) اگر مزرعه یا آیش مربوطه میراثی است که بلا تصدی مانده یا مردم دهکده مزرعه یا آیش را به او بدهند، ملزم به ارائه خدمات مربوطه می‌باشد.

ماده ۴۷- اگر شخصی مزارعی را به عنوان هدیه از پادشاه دریافت کند، ملزم به ارائه خدمات نیست^۳ و پادشاه قرص نانی را از سفره‌اش برداشته و به او می‌دهد.^۴

اگر شخصی تمام مزارع پیشه‌وری را خریداری کند باید در مقابل، خدماتی ارائه کند و اگر تنها قسمت بزرگی از آن خریداری نماید، نیازی نیست که خدماتی را ارائه دهد و اگر مزارع را غصب کند یا مردم دهکده به او داده باشند، ملزم به ارائه خدمات می‌باشد.

آخرین نسخه از ماده ۴۷- اگر شخصی مزارع و آیشها را به عنوان هدیه از پادشاه دریافت کند و شاه او را (از ارائه خدمات در مقابل زمین) معاف دارد، ملزم به ارائه خدمات نیست.

اگر شخصی تمامی مزارع و آیشها شخص پیشه‌وری را خریداری کند و سپس

۱- وارث مستأجر پیشین

۲- خدمات در ازاء اجاره زمین بنابر سیستم اجاره‌داری زمین در مقابل خدمات. (م)

۳- شاید به این دلیل که سیستم اجاره‌داری زمین در مقابل خدمت در اینجا اعمال نمی‌شود. (م)

۴- معنی عبارت مشخص نیست.

مالک آنها بمیرد، وی باید موضوع اجاره را بنا بر آنچه پادشاه به وی تحمیل کرده انجام دهد. اما اگر مالک مزرعه و آیش زنده باشد یا خانواده‌اش چه در این کشور و چه در کشور دیگر زنده باشند، ملزم به انجام موضوع اجاره نیست.

اگر شخصی مزرعه یا آیشی به عنوان هدیه از طرف پادشاه دریافت کند باید خدمات مرتبط با مزارع را انجام دهد و اگر به فرمان پادشاه معاف شده باشد ملزم به ارائه خدمات نیست. و اگر شخصی تمامی مزارع فرد پیشه‌وری را خریداری کند باید از شاه استفقاء کند و خدماتی را که شاه دستور داده انجام دهد. اگر مزارع در اختیار شخص خریدار باشد ملزم به ارائه خدمات نیست. اگر مزرعه یا آیش بلا منتصدی باشد یا مردم دهکده آنها را به وی داده باشند، ملزم به ارائه خدمات است.

ماده ۴۸ – یک فرد هیپاراسی^۱ می‌تواند خدماتی ارائه کند ولی هیچ کس نباید با او داد و ستد تجارتی کند، هیچ کس نباید پسر، مزرعه یا تاکستان او را بخرد و هر کس که با فرد هیپاراسی معامله کند ثمن را از دست خواهد داد و هر چه را که فرد هیپاراسی فروخته باید بازستاند.

آخرین نسخه از ماده ۴۸ – (این ماده از نظر معنا با نسخه قبلی منطبق می‌باشد).

ماده ۴۹ – اگر یک فرد هیپاراسی سرقت کند، غرامتی وجود نخواهد داشت و اگر مجرم شناخته شود، جامعه‌ای که این فرد متعلق به آن است غرامت را خواهد پرداخت. اگر شخصی آنها را متهم به سرقت کند تمامی آنها مجرم تلقی می‌شوند و یا سارق شناخته خواهند شد خواه اینکه یکی از آنها او را توقيف کند یا دیگری یک نفر دیگر از آنها را توقيف کند ... آنها ... به مجازات.

ماده ۵۰ – خانه‌های افرادی که در شهرهای نریک^۲، آرینا^۳، زیپلانتا^۴ زندگی می‌کنند

و خانه‌های کاهنان در هر شهری که باشد معاف خواهد بود ولی دستیاران آنها ملزم به انجام خدمات هستند. خانه فردی که یازده ماه در آرینا ساکن باشد و دروازه آن خانه به طول یک ایان^۱ باشد، معاف خواهد بود.

ماده ۵۱- سابقًا خانه کسی که در آرینا باقی نباشد معاف بود همچنین دستیاران و خانواده وی معاف بودند، اکنون تنها خانه او معاف است ولی دستیاران و خانواده وی ملزم به ارائه خدمات و انجام موضوع اجاره هستند، در کشور زیپالانتیا^۲ نیز همین قاعده وجود دارد.

ماده ۵۲- برده مهردارخانه، برده شاهزاده سلطنتی و ارباب... شخصی که زمینی در میان پیشه‌وران دارد، ملزم به ارائه خدمات است.

ماده ۵۳- اگر یک پیشه‌ور و همکارش که با هم زندگی می‌کنند تصمیم بگیرند در صورت مرافعه وسائل خانه را تقسیم کنند، اگر ده برده وجود داشته باشد، پیشه‌ور هفت برده و دیگر دستیار سه برده برمی‌دارد و کاوها و گوسفندان موجود نیز به همین نسبت تقسیم شود. اگر شخصی هدیه سلطنتی با سند مخصوص داشته باشد در موردی که اموال قدیمی را تقسیم می‌کند، پیشه‌ور دو قسم از هدیه و دستیار یک قسم از آن را دریافت می‌کند.

ماده ۵۴- سابقًا اهالی ماندا^۳، اهالی سالا^۴، اهالی شهرهای تاماکی^۵، هاترا^۶، زالپا^۷، تاشینیا^۸، همووا^۹، کمانداران، نجاران، مهتران و مردان کاروها^{۱۰} ملزم به انجام دادن خدمات و موضوع اجاره نبودند.

ماده ۵۵- زمانی که یکی از اهالی هیتی و یا اجیری نزد کاهن دربار برای اقامه دعوا رود و ادعا کند: «هیچ کس مزدی به ما نفسی پردازد و با گفتن کلماتی مثل «شما

Zippalantiya ^۱	pole ^{۱۱} یا eyan ^{۱۲} واحد طول برایر با ۵/۵ یارد
Sala ^۲	Manda ^{۱۳}
Hatra ^۳	Tamalki ^{۱۴}
Tashiniya ^۸	Zalpa ^{۱۵}
Karuhhala ^{۱۰}	Hemuwa ^{۱۶}

تنها اجیر هستید» از پرداخت مزد به ما امتناع می‌کنند «کاهن دربار جلسه‌ای برپا کرده و به حکم خود اعلام می‌کنند: «بروید، شما باید همانند شرکای خود باشید.»

ماده ۵۶- هیچ یک از کارگران معدن از مشارکت در اراضی سلطنتی واقع در ساخلوهای نظامی معاف و بری نخواهدبود، همچنین از چیدن محصولات تاکستان. با غبان خدمات کاملی را ارائه خواهدکرد.

ماده ۵۷- اگر شخصی، گاو نری را بذند - چنانچه آن گاو تازه از شیر گرفته شده باشد - یک گاو نر به حساب نمی‌آید، اگر گاوی یک ساله باشد باز هم یک گاو نر محسوب نمی‌شود، اما چنانچه دو ساله باشد گاو نر به شمار می‌رود. سابقاً سی گاو از یک گله می‌پرداختند. اما امروزه او (سارق) پانزده گاو از یک گله خواهدداد، خصوصاً پنج گاو یک ساله و پنج گاو تازه از شیر گرفته شده و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهدگذاشت.

ماده ۵۸- اگر شخصی، اسب نری را برباید، چنانچه آن اسب تازه از شیر گرفته شده باشد، یک اسب نر به شمار نمی‌آید. اگر اسبی یک ساله باشد باز هم اسب نر محسوب نمی‌شود. اما اگر دو ساله باشد یک اسب نر به شمار می‌رود. سابقاً سی اسب می‌پرداختند اما امروزه پانزده اسب خواهند پرداخت، خصوصاً پنج اسب دو ساله، پنج اسب یک ساله و پنج اسب تازه از شیر گرفته شده و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهدگذاشت.

ماده ۵۹- اگر شخصی، گوسفند نری را برباید، سابقاً سی گوسفند می‌دانند اما امروزه پانزده گوسفند خواهند پرداخت خصوصاً پنج میش، پنج گوسفند نر و پنج بره.

ماده ۶۰- اگر شخصی، گاو نری را پیدا کند و داغ آن را عوض نماید، چنانکه مالکش آن را شناسایی نماید، یابنده هفت گاو از یک گله را خواهد پرداخت، خصوصاً دو گاو دو ساله، سه گاو یک ساله، و دو گاو تازه از شیر گرفته شده و یابنده املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۶۱- اگر شخصی، اسب نری را بباید و داغ آن را عوض نماید، چنانچه مالک بعد آن را شناسایی نماید، یابنده هفت اسب خواهد داد خصوصاً دو اسب دو ساله، سه اسب یک ساله و دو اسب تازه از شیر گرفته شده و یابنده املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد نهاد.

ماده ۶۲- اگر شخصی، گوسفند نری را بباید و داغ آن را عوض نماید، چنانچه مالک آن را شناسایی نماید، یابنده هفت گوسفند خواهد داد، خصوصاً دو میش، دو گوسفند نر و دو بره و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۶۳- اگر شخصی گاو شخمنی را بذدد، سابقاً پانزده گاو از یک گله می پرداخت اما امروزه ده گاو از یک گله خواهد پرداخت خصوصاً سه گاو دو ساله، سه گاو یک ساله، و چهار گاو تازه از شیر گرفته شده و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۶۴- اگر شخصی اسب بارکشی را بذدد، به همان ترتیب با وی رفتار خواهد شد.

ماده ۶۵- اگر شخصی، یک قوچ رام یا یک بز اهلی و یا گوسفند کوهی رام شده را برپاید، عین یک قوچ به عنوان غرامت تمامی این موارد محسوب می گردد.

ماده ۶۶- اگر یک گاو شخمنی یا اسب بارکش یا گاو شیرده یا استر تازه متولد شده ای به آغل یا به اسطبل شخص دیگری وارد شد و یا اگر یک قوچ رام شده ای یا میش و یا گوسفندی به آغل شخص دیگری برود و مالکش آن را بباید مالک حیوان مربوطه را دریافت خواهد کرد و هیچ بحثی از یک سرقت به میان نمی آید.

ماده ۶۷- اگر شخصی، گاو ماده ای را بذدد، سابقاً دوازده گاو از یک گله می پرداخت اما امروزه شش گاو از یک گله می پردازد، خصوصاً دو گاو دو ساله، یک گاو یک ساله و دو گاو تازه از شیر گرفته شده خواهد پرداخت و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

- ماده ۶۸- اگر شخصی، استری را برباید با او به همان ترتیب رفتار خواهد شد.
- ماده ۶۹- اگر شخصی، یک میش یا گوسفند نری را بذدده، سابقًا دوازده گوسفند می‌پرداخت اما امروزه شش گوسفند خواهد دارد. خصوصاً دو میش و دو گوسفند نر و دو بره و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد نهاد.
- ماده ۷۰- اگر شخصی، اسب، قاطر یا الاغی را بذدده و صاحبیش پس از تعقیب آن را شناسایی کند مالک، حیوان مربوطه را دریافت خواهد کرد. مضافاً اینکه سارق دو بار غرامت خواهد پرداخت و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.
- ماده ۷۱- اگر شخصی گاو نر یا اسب یا قاطری را پیدا کند باید آن را به محکمه دربار ببرد. اگر آنها را در اطراف شهر پیدا کند، مقامات ارشد می‌توانند آنها را به وی داده و یابنده، مالک آنها می‌شود و در صورتی که مالک، آنها را پیدا کند، حیوانات را دریافت خواهد کرد و هیچ مسئله‌ای راجع به دزدی مطرح نمی‌شود و اگر مقام ارشد حیوانات را به یابنده نداده باشد، یابنده سارق محسوب می‌شود.
- ماده ۷۲- اگر گاو نری در مزرعه شخصی بمیرد، مالک مزرعه بیست گاو داده و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.
- ماده ۷۳- اگر شخصی، گاو زنده‌ای را که در املاکش یافته تصرف کند، همانند کسی است که مرتكب سرقت شده است.
- ماده ۷۴- اگر شخصی شاخ یا پای گاو نری را بشکند، حیوان معیوب را گرفته و حیوان سالمی به مالک گاو تحویل می‌دهد و اگر مالک گاو بگوید: «گاو خودم را می‌خواهم» گاو را دریافت کرده و مجرم دو شکل نقره خواهد پرداخت.
- ماده ۷۵- اگر شخصی گاو نر یا اسب یا قاطر یا الاغی را یوغ بزند و او بمیرد، یا گرگی او را بخورد یا گم شود، ارزش حیوان مربوطه را خواهد پرداخت، ولی اگر ادعایکند «حیوان به مشیت خدا مرده» باید قسم بخورد.
- ماده ۷۶- اگر شخصی گاو نر یا اسب یا قاطر با الاغی را تصرف کند و حیوان در خانه او بمیرد مسئول شناخته شده و باید قیمت آن را بپردازد.

ماده ۷۷- (الف) اگر شخصی به گاو بارداری ضربه‌ای بزند که موجب سقط حمل وی شود، باید دو شکل نقره بپردازد. اگر شخصی به الاغ بارداری ضربه‌ای وارد کند که موجب سقط حمل وی شود، باید دو شکل نقره بپردازد.

ماده ۷۷- (ب) اگر شخصی چشم گاو ند یا اسبی را کور کند شش شکل نقره پرداخته و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۷۸- اگر شخصی گاو نری را اجاره کند و او را شلاق یا تازیانه بزند و مالک آن را پیدا کند، باید یک پاریسو^۱ غله بپردازد.

ماده ۷۹- اگر گله گاو نری به مزرعه‌ای برود و مالک مزرعه آنها را پیدا کند، می‌تواند به مدت یک روز آنها را یوغ بزند تا شب شود و سپس آنها را به مالک برخواهد گردد.

ماده ۸۰- اگر شخصی گوسفندی را به طرف گرگها رها کند، مالک گوشت را دریافت خواهد کرد و او شخصاً پوست را نگهداری می‌کند.

ماده ۸۱- اگر شخصی خوک چاقی را بذد، سابقاً یک مینا نقره می‌پرداخت، اکنون دوازده شکل نقره خواهد داد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۸۲- اگر شخصی خوک معمولی را بذد، شش شکل نقره خواهد داد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۸۳- اگر شخصی خوک بارداری را بذد شش شکل نقره خواهد داد همچنین مقامات، خوکچه‌ها را محاسبه کرده و سارق به‌ازای هر دو خوکچه یک پاریسو غله خواهد داد.

ماده ۸۴- اگر شخصی به خوک بارداری ضربه بزند به نحوی که بمیرد، به همان ترتیب با اورفتار خواهد شد.

ماده ۸۵- اگر شخصی خوکچه‌ای را از مادرش جدا کرده و آن را برباید یک پاریسو غله خواهد داد.

ماده ۸۶- اگر خوکی به زمین خرمن کوبی، یا یک مزرعه یا یک باغ وارد شود و مالک آن زمین خرمن کوبی، مزرعه، یا باغ، آن خوک را بزند به نحوی که بمیرد بایستی یک خوک به مالک بدهد، در غیر این صورت سارق محسوب خواهد شد.

ماده ۸۷- اگر شخصی سگ چوپانی را بزند به نحوی که بمیرد، بیست شکل نقره خواهد داد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۸۸- اگر شخصی سگ فرد سگبازی را بزند به نحوی که بمیرد دوازده شکل نقره خواهد داد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۸۹- اگر شخصی یک سگ عادی را بزند به نحوی که بمیرد یک شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۹۰- اگر سگی، چربی خوکی را ببلعد و مالک چربی، آن سگ را پیدا کند می تواند آن سگ را کشته و چربی را از شکم سگ خارج نماید در این صورت غرامتی خواهد داد.

ماده ۹۱- اگر شخصی زنبورهای عسل را از یک کندو بذرد، سابقاً می بایست یک مینا نقره می داد اما امروزه پنج شکل نقره خواهد پرداخت و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۹۲- اگر شخصی دو یا سه کندو زنبور عسل را بذرد، سابقاً او را در معرض نیش زنبور قرار می دادند اما امروزه پنج شکل نقره خواهد داد. اگر شخصی کندویی را بذرد در حالی که زنبوری در آن نباشد سه شکل نقره خواهد داد.

ماده ۹۳- اگر آنها (مقامات) مرد آزادی را درون یک درگاه توقيف کنند قبل از اینکه وارد بنای اصلی خانه شده باشد، باید دوازده شکل نقره بپردازد. اگر آنها (مقامات) مرد بردهای را داخل یک درگاه توقيف کنند قبل از اینکه وارد بنای اصلی خانه شده باشد شش شکل نقره خواهد داد.

ماده ۹۴- اگر مرد آزادی از خانه‌ای سرقت کند، باید کالاهای مسروقه را

برگرداند، سابقاً برای سرقت یک مینا نقره می‌پرداختند اما امروزه دوازده شکل نقره خواهد پرداخت. حال اگر اموال معتبره سرقت کرده باشد، مقامات جریمه سنگینی بر او تحمیل خواهد کرد. اگر اموال اندکی سرقت کرده باشد مقامات جریمه نقدی سبکی را بر او بار خواهند کرد و املاکش را نیز به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۹۵- اگر برده‌ای از خانه‌ای سرقت کند باید کالاهای مسروقه را بازگرداند و به خاطر سرقت شش شکل نقره خواهد پرداخت. مقامات همچنین بینی و گوشها را او را خواهند برید و او را به اربابش باز خواهند گردانید. اگر اموال معتبره به سرقت برده باشد مقامات جریمه نقدی سنگینی را بر او تحمیل خواهد کرد، اما اگر اموال اندکی سرقت کرده باشد مقامات جریمه نقدی سبکی را بر او بار خواهد کرد. اگر اربابش بگوید: من به جای او غرامت خواهم پرداخت می‌تواند چنین کند، اما اگر از این کار خودداری کرد، برده را از دست خواهد دارد.

ماده ۹۶- اگر شخص آزادی، به انبار غله‌ای دستبرد بزند و غلات آن انبار را برباید باید انبار را با غلات پر کند و دوازده شکل نقره خواهد داد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۹۷- اگر برده‌ای به انبار غله‌ای دستبرد بزند و غلات آن انبار را بردارد، باید انبار را با غلات پر کند و شش شکل نقره خواهد داد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۹۸- اگر شخص آزادی، خانه‌ای را آتش بزند باید خانه را بازسازی کرده و هر چیزی که درون خانه از میان رفته اعم از انسان، گاو یا گوسفند به عنوان مسبب جایگزین کند.

ماده ۹۹- اگر برده‌ای خانه‌ای را آتش بزند، اربابش به جای او غرامت خواهد پرداخت و آنها (مقامات) گوش و بینی برده را بریده و او را به اربابش برمی‌گردانند ولی اگر ارباب غرامت را نپردازد، برده را از دست خواهد دارد.

ماده ۱۰۰ - اگر شخصی طویله‌ای را آتش زند، باید احشام آن طویله را غذا داده و تا بهار مسئول اعلام می‌شود و همچنین طویله را (با کاه درون آن) بازسازی خواهد کرد و اگر کاهی درون طویله وجود نداشته، تنها طویله را بازسازی خواهد کرد.

لوح دوم

ماده ۱۰۱ - اگر شخصی شاخه درخت انگور یا میوه یا ... یا بوته بیاز را بذد، سابقاً برای یک شاخه مو X شکل نقره و برای یک شاخه میوه یک شکل نقره، و برای یک ... X شکل نقره و برای بوته بیاز یک شکل نقره می‌پرداختند و مقامات او را با نیزه در کاخ می‌زدند. سابقاً مقامات به این ترتیب رسیدگی می‌کردند، ولی امروزه در صورتی که فردی آزاد باشد، شش شکل نقره و اگر برده باشد، سه شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۱۰۲ - اگر شخصی الوارهای داخل یک دریاچه را برباید، اگر یک تلت^۱ چوب باشد سه شکل نقره خواهد پرداخت، اگر دو تلت چوب باشد، شش شکل نقره خواهد پرداخت و اگر سه تلت چوب باشد، دادگاه پادشاهی صالح به رسیدگی است.

ماده ۱۰۳ - اگر شخصی محصولات تازه روئیده‌ای را برباید، اگر یک گیپسار^۲ از کشت باشد آن را دوباره خواهد کاشت و یک شکل نقره خواهد داد و اگر دو گیپسار از کشت باشد، آن را دوباره خواهد کاشت و دو شکل نقره خواهد داشت.

ماده ۱۰۴ - اگر شخصی درخت انار یا ازگیل را قطع کند، X شکل نقره خواهد دارد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۱۰۵ - اگر شخصی در... آتش روشن کند و آتش به باغات میوه سرایت نماید، در صورتی که درختان انگور، میوه، انار یا ازگیل آتش بگیرد برای هر درخت شش شکل نقره خواهد پرداخت و درختان را دوباره خواهد کاشت و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت و اگر برده باشد سه شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۱۰۶- اگر شخصی در زمین خودش آتش روشن کند و آتش را به سوی زمین دارای محصول دیگری براند، شخصی که آتش روشن کرده، باید زمین سوخته را برای خودش برداشته و زمین سالمی را به مالک زمین سوخته شده بدهد و آن فرد (محصولات زمین را) درو خواهد کرد.

ماده ۱۰۷- اگر شخصی گوسفندانش را به داخل تاکستان زیر کشت دیگری وارد کند و آنها تاکستان را نابود کنند، اگر آن تاکستان محصول داشته باشد به ازای هر جریب ده شکل نقره خواهدداد اما اگر آن تاکستان محصول نداشته باشد سه شکل نقره خواهدداد.

ماده ۱۰۸- اگر شخصی پیچک‌هایی از یک تاکستان محصور برباید که در آن صد اصله درخت وجود داشته باشد، شش شکل نقره خواهدداد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت، اما اگر سارق پیچک‌ها را از تاکستان غیرمحصور برباید سه شکل نقره خواهدداد.

ماده ۱۰۹- اگر شخصی میوه‌های یک باغ آبیاری شده را تصرف کند، اگر صد اصله درخت باشد ۶ شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۱۱۰- اگر شخصی روکش انباری را برباید، هر مقداری که بذد دو برابر آن مقدار را خواهد پرداخت.

ماده ۱۱۱- اگر شخصی روکش گلی... را... این کار جادوگری محسوب و قضیه‌ای است که در دادگاه شاهی رسیدگی می‌شود.

ماده ۱۱۲- اگر مقامات، مزرعه فرد پیشه‌وری را که در آن غلات کشت می‌شود به... بدنهند تا سه سال ملزم به انجام موضوع اجاره نیست و موضوع اجاره را از سال چهارم به بعد شروع خواهدکرد و با پیشه‌ور در یک وضعیت قرار خواهدگرفت.

ماده ۱۱۳- اگر شخصی... درخت مو را ببرد، تاک بریده را برداشته و تاک سالمی را به مالک خواهدداد و مسؤول خواهدشد. و تازمانی که تاکهای آن فرد مجدداً بروید

مالک، تاکهای مجرم را در اختیار می‌گیرد و سپس (بعد از روئیدن تاکهای خودش) تاکهای مجرم را برمی‌گرداند.

(بعضی بخش‌های لوح تخریب یا نابود شده‌اند.)

ماده ۱۱۹- اگر شخصی پرنده‌ای را از آبگیری یا ... تربیت شده را ... بذد، سابقاً X شکل نقره می‌پرداخت، امروزه ۱۲ شکل نقره خواهد پرداخت و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۱۲۰- اگر شخصی پرنده‌های ... را بذد، اگر ۱۰ پرنده باشند، باید ۱ شکل نقره بپردازد.

ماده ۱۲۱- اگر فرد آزادی، گاوآهنی را بذد و مالکش آن را پیدا کند، می‌تواند از آن (ذد) بیگاری بکشد، سابقاً مقامات به این ترتیب عمل می‌کردند، امروزه ۶ شکل نقره خواهد پرداخت و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت، و اگر بردۀ باشد، ۳ شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۱۲۲- اگر شخصی یک گاری را با تمام بارش بذد، سابقاً ۱ شکل نقره می‌پرداخت... امروزه X شکل نقره خواهد پرداخت و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۱۲۳- اگر شخصی... بذد، سابقاً یک جرم بزرگ محسوب می‌شد، امروزه ۳ شکل نقره خواهد پرداخت و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۱۲۴- اگر شخصی یک شیشیاما^۱ بذد، ۳ شکل نقره خواهد داد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت. اگر شخصی باری را درون گاری قرار دهد و آن را درون مزرعه بگذارد و دیگری آن را بذد، ۳ شکل نقره خواهد داد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۱۲۵- اگر شخصی یک آب‌سخور را بذد، X شِکل نقره خواهدداد. اگر شخصی شلاق یا تازیانه‌ای را بذد، ۱ شِکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۱۲۶- اگر شخصی یک نشان زهْری^۱ از دروازه قصر سرقت کند ۶ شِکل نقره خواهد پرداخت. و اگر یک نیزه برنزی را از دروازه قصر سرقت کند کشت خواهد شد و اگر یک مینخ مسی را سرقت کند ۱/۵ پاریسو غله خواهدداد و اگر پرده‌ای به اندازه یک طاقه پارچه سرقت کند، ۱ طاقه پارچه پشمی خواهدداد.

ماده ۱۲۷- اگر شخصی حین مرافعه دری را بذد، هر آنچه که از خانه گم شود باید جایگزین کند. همچنین ۱ مینا نقره خواهد پرداخت و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهدگذاشت.

ماده ۱۲۸- اگر شخصی خشت (آجر) سرقت کند هر مقداری که دزدیده، دو برابرش را خواهد داد و اگر سنگهای بیرون بنایی را سرقت کند، برای ده سنگ، ۱۰ سنگ خواهدداد و اگر یک سنگ... یا یک سنگ هارمیالی^۲ بذد، ۲ شِکل نقره خواهدداد.

ماده ۱۲۹- اگر شخصی یک دهنۀ انان^۳ چرمی یا گازیمول^۴ چرمی یا کترال^۵ برنزی یک اسب یا قاطری را بذد، سابقاً ۱ مینا نقره می‌داد، اکنون ۱۲ شِکل نقره خواهد پرداخت و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهدگذاشت.

ماده ۱۳۰- اگر شخصی... گاو یا اسبی را سرقت کند، X شِکل نقره خواهدداد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهدگذاشت.

ماده ۱۳۱- اگر شخصی یک هاپوت^۶ چرمی سرقت کند، ۶ شِکل نقره خواهدداد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۱۲۲- اگر شخص آزادی یک... سرقت کند، ۶ شِکل نقره خواهدداد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهدگذاشت و اگر برده باشد، ۳ شِکل نقره خواهدداد.

ماده ۱۳۲- اگر شخص آزادی یک... سرقت کند X شکل نقره خواهد داد و اگر برده باشد X شکل نقره خواهد پرداخت.

(در این قسمت چندین ماده از لوح از بین رفته است)

ماده ۱۴۲- اگر مرد آزادی، ارابه‌اش را به... ترک کند، و شخصی چرخهای آن را سرقت کند، ۵/۱ پاریسو^۱ غله برای یک چرخ خواهد پرداخت. اگر برده باشد... غله برای یک چرخ خواهد پرداخت.

ماده ۱۴۳- اگر شخص آزادی، یک چاقوی مسی یا یک شانکولی^۲ مسی را سرقت کند، ۶ شکل نقره خواهد داد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت و اگر برده باشد ۳ شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۱۴۴- اگر یک آرایشگر... با یک چاقوی مسی ببرد و آنها را خراب کند... مربوطه را خواهد داد و اگر پارچه فاخری را با... ببرد، ۱۰ شکل نقره خواهد پرداخت و اگر... با... ببرد ۵ شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۱۴۵- اگر شخصی طویله‌ای بسازد، باید به او ۶ شکل نقره پرداخته شود و اگر... رها کند دستمزدش را از دست خواهد داد.

ماده ۱۴۶- اگر شخصی، خانه یا... یا باغ یا مرتعی بخرد و شخص دیگری قیمت بیشتری برای خرید آن پیشنهاد کند و قیمت اولیه را بالا ببرد، مجرم محسوب شده و باید ۱ مینا نقره بدهد و خریدار همان قیمت اولیه را خواهد پرداخت.

ماده ۱۴۷- اگر شخصی، فرد غیر ماهری را خریداری کند و شخص دیگری، قیمت بیشتری پیشنهاد کند، مجرم محسوب شده و ۵ شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۱۴۸- اگر شخصی، اسب یا قاطر یا الاغی را خریداری کند و دیگری قیمت بیشتری پیشنهاد کند، مجرم محسوب شده و X شکل نقره خواهد داد.

ماده ۱۴۹- اگر شخصی، فرد تربیت شده‌ای را بفروشد و سپس بگوید: «او مرده‌است» ولی مالکش آن را پیدا کند، او را دریافت خواهد کرد مضافاً به اینکه فروشنده ۲ نفر خواهد داد و املاکش را به عنوان وثیقه گرو خواهد گذاشت.

ماده ۱۵۰- اگر مردی خودش را در ازاء دستمزد اجاره دهد، دستمزدش برای ۱ ماه X شکل نقره خواهدبود و اگر زن باشد دستمزدش برای یک ماه X شکل نقره خواهدبود.

ماده ۱۵۱- اگر شخصی گاو شخم‌زنی را اجاره دهد، اجاره‌اش برای یک ماه ۱ شکل نقره خواهدبود و اگر یک... اجاره کند، اجاره‌اش برای یک ماه $1/5$ شکل نقره خواهدبود.

ماده ۱۵۲- اگر شخصی یک اسب یا قاطر یا الاغی اجاره کند، به عنوان اجاره یک ماه، ۱ شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۱۵۷- اگر یک تبر برنزی به وزن ۳ مینا باشد اجاره‌اش برای یک ماه، ۱ شکل نقره است و اگر تبری با وزن ۱ مینا نقره باشد، اجاره‌اش برای یک ماه $1/5$ شکل نقره است و اگر یک تاپولی^۱ برنزی به وزن ۱ مینا باشد، اجاره‌اش برای یک ماه $1/5$ شکل نقره است.

ماده ۱۵۸- اگر شخصی خودش را برای برداشت محصول اجاره دهد با این توافق که محصول را دسته کرده و بهم بسته داخل ارابه سوار کرده و به انبار ببرد و محل خرمن‌کوبی را تمیز کند، دستمزدش برای ۲۰ پاریسو غله خواهدبود و اگر زنی خود را برای برداشت محصول اجاره دهد، دستمزدش برای ۱۲ پاریسو غله خواهدبود.

ماده ۱۵۹- اگر شخصی یک گله گاو را برای یک روز یوغ زند (استفاده کند)، اجاره‌اش $1/5$ پاریسو غله خواهد بود.

ماده ۱۶۰- اگر آهنگری جعبه‌ای به وزن ۱/۵ مینا بسازد، دستمزدش ۱/۵ پاریسو غله می‌باشد و اگر تبری به وزن ۲ مینا بسازد، دستمزدش ۱ پاریسو گندم می‌باشد.

ماده ۱۶۱- اگر تبری با وزن ۱ مینا بسازد دستمزدش ۱ پاریسو غله است.

ماده ۱۶۲- اگر شخصی نهر آبی را به سمت دیگری منحرف کند، ۱ شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۱۶۳- اگر حیوانات شخصی داغ گذاشته شده‌اند و دیگری داغ آنها را عوض کرده و آنها را ببرد، اگر آنها را در گله‌ای که شریک است به عنوان سهم خود قلمداد کرده و به شریکش چیزی نگوید و شریک نیز ناگاهانه آنها را ببرد و احشام هلاک شوند غرامت وجود خواهد داشت.

ماده ۱۶۴- اگر شخصی برای گرفتن گروگانی به مکانی برسود و مرافعه‌ای راه بیاندازد و تمام قرصهای نان نذری یا شرابهای تخصیص داده شده برای خدایان را خراب کند (ماده ۱۶۵) یک گوسفند، ده قرص نان و یک کوزه شراب قوی خواهد داد و باید خانه را تماماً بسازد و تا انقضاء یک سال باید از خانه وی نگهداری کند.

ماده ۱۶۶- اگر شخصی بذرش را روی بذر دیگری بیفشداند، گردنش زیر گاو‌آهن قرار داده می‌شود، مقامات او را به دو افسار گاو بسته و هر کدام از گاوها را به یک جهت می‌کشند، آن شخص خواهد مرد و دو گاو نیز خواهند مرد و اولین کسی که بذر روی مزرعه پاشیده مزرعه را برای خود خواهد گرفت. سابقاً به این ترتیب رسیدگی می‌کردند.

ماده ۱۶۷- امروزه به جای یک مرد، یک گوسفند و به جای دو گاو، دو گوسفند داده می‌شود و او سی قرص نان و سه کوزه شراب قوی خواهد پرداخت و مزرعه را تطهیر خواهد نمود و کسی که اولین بار مزرعه را بذرافشانی کرده، محصول را درو خواهد کرد.

ماده ۱۶۸- اگر شخصی به حصار مزرعه‌ای تجاوز کند و یک فورو^۱ از مزرعه

همسایه را بگیرد، مالک یک گیپسار^۱ از مزرعه دیگری را جدا کرده و آن را برای خود خواهد پرداشت و کسی که حصار را شکسته، یک گوسفند، ده قرص نان و یک کوزه شراب قوی خواهدداد و مزرعه را تطهیر خواهدکرد.

ماده ۱۶۹- اگر شخصی مزرعه‌ای بخرد، سپس به حصار آن تجاوز کند، قرص نان نذری را گرفته و آن را برای خداوند خورشید خرد می‌کند و می‌گوید: «تو در زمین برای من ایجاد توازن کردی»^۲ به این ترتیب او این عبارت را بیان خواهدکرد و البته خدای خورشید یا خدای طوفان هیچ فرقی نمی‌کند.

ماده ۱۷۰- اگر فرد آزادی، ماری را بکشد در حالی که نام شخص دیگری را ادا می‌کند، یک مینا نقره خواهد داد و اگر مجرم برده باشد، خواهد مرد.

ماده ۱۷۱- اگر مادری از پرسش جامه برگیرد، پرسش را انکار کرده است و اگر پرسش دوباره وارد خانه مادر شود و او در را باز کرده و او را راه دهد و ایشکیشان^۳ و هاپولی^۴ او را بگیرد بدین وسیله او را دوباره قبول کرده است و پسر را پسر خودش تلقی می‌نماید.

ماده ۱۷۲- اگر فردی، زندگی شخص آزادی را در سال قحطی نجات دهد، فرد نجات یافته شخصی همانند خودش خواهدداد و اگر برده باشد، ده شکل نقره خواهد برداخت.

ماده ۱۷۳- اگر شخصی حکم قضایت شاه را رد نماید، تمام افراد خانواده‌اش کشته خواهند شد و اگر شخصی حکم قضایت قاضی عالیرتبه‌ای را رد کند، مقامات او را سر خواهند برید، و اگر برده‌ای به اربابش اعتراض کند به داخل چاه خواهد رفت.

ماده ۱۷۴- اگر فردی با دیگری دعوا کند و یکی از آنها کشته شود، شخصی که کشته باید یک نفر بدهد.

^۱- gipessar واحد اندازه‌گیری احتمالاً یک زراع.

^۲- معنای این قاعده روشن نیست.

^۳- huppulli

ماده ۱۷۵- اگر چوپان یا سرکارگری، زن آزادی را برای ازدواج اختیار کند، آن زن برای دو یا چهار سال بردۀ خواهدشد.

ماده ۱۷۶- (الف) اگر شخصی، از گاو نری، خارج از آغل نگهداری کند، دادگاه شاهی صالح به رسیدگی خواهدبود. مقامات گاو را به فروش خواهند گذاشت - از گاو نر در سال سوم برای تولید مثل استفاده می‌کنند و اگر این عمل را با گاو شخمنز، میش و یا بز نر انجام داده باشد، از آنها در سال سوم جهت تولید مثل استفاده خواهدشد.

ماده ۱۷۶- (ب) اگر شخصی، یک پیشه‌ور اعم از کوزه‌گر یا آهنگر یا نجار یا دباغ یا گلکار یا بافنده‌ای را بخرد یا شخصی را که لباسهای کاپالی^۱ می‌سازد را بخرد، باید ۱۰ شُکل نقره بپردازد.

ماده ۱۷۷- اگر شخصی، فرد پرنده باز تربیت شده‌ای را بخرد باید ۲۵ شُکل نقره بپردازد، و اگر مرد یا زنی را که به طور کامل تربیت نشده‌اند بخرد، باید ۲۰ شُکل نقره بپردازد.

ماده ۱۷۸- بهای یک گاو شخمنز ۱۲ شُکل نقره، بهای یک گاو نر ۱۰ شُکل نقره، بهای یک گاو کاملاً بالغ کرده ۷ شُکل نقره، بهای یک گاو شخمنز یک ساله یا یک گاو ۵ شُکل نقره، بهای یک گوساله از شیر گرفته شده ۴ شُکل نقره می‌باشد، اگر گاو همراه با گوساله‌اش باشد، بهای آن ۸ شُکل نقره است. بهای یک گوساله ۳ شُکل نقره و بهای اسب نر و نوع ماده آن از یک نوع و قیمت‌های الاغ نر و ماده از یک نوع با هم برابر است.

ماده ۱۷۹- اگر حیوان گوسفند باشد، بهای آن ۱ شُکل نقره، بهای یک بز، ۲ شُکل نقره، بهای دو بره ۱ شُکل نقره و بهای دو بزغاله ۱/۵ شُکل نقره می‌باشد.

ماده ۱۸۰- اگر حیوان یک اسب بارکش باشد، بهای آن ۲۰ شُکل می‌باشد، بهای یک قاطر ۱ مینا نقره، بهای اسب درون چراگاه ۱۵ شُکل نقره، بهای اسب یکساله ۱۰ شُکل نقره، بهای کره مادیان یکساله ۱۵ شُکل نقره می‌باشد.

ماده ۱۸۱- بهای یک کره اسب نر تازه از شیر گرفته شده و یک کره مادیان تازه از شیر گرفته شده ۴ شکل نقره و بهای ۴ مینا مس، ۱ شکل نقره می‌باشد. بهای یک ظرف روغن خالص ۲ شکل نقره، یک ظرف چربی خوک ۱ شکل نقره، یک ظرف کره ۱ شکل نقره، یک ظرف عسل ۱ شکل نقره، دو ظرف پنیر ۱ شکل نقره و سه تکه خمیر ترش ۱ شکل نقره می‌باشد.

ماده ۱۸۲- بهای یک لباس هاپوشانز^۱ ۱۲ شکل نقره، بهای یک لباس فاخر ۳۰ شکل نقره، بهای یک لباس پشمی آبی ۲۰ شکل نقره، بهای یک لباس آدابی^۲ ۱۰ شکل نقره، بهای یک لباس اشکالشار^۳ ۳ شکل نقره، بهای یک ... ۴ شکل نقره، بهای یک بلوز فاخر ۲۰ شکل نقره، بهای یک بلوز معمولی ۲۰ شکل نقره، بهای یک طاقه پارچه با ۷ مینا وزن X شکل نقره، بهای یک طاقه بزرگ پارچه کتان ۵ شکل نقره می‌باشد.

ماده ۱۸۳- بهای ۳ پاریسو گندم ۱ شکل نقره، بهای ۴ پاریسو... X شکل نقره، بهای یک پاریسو شراب ۱/۵ شکل نقره، بهای یک پاریسو... X شکل نقره، بهای ۱ جریب... مزرعه ۳ شکل نقره، بهای یک جریب مزرعه کرت‌بندی شده ۲ شکل نقره می‌باشد، و اگر مزرعه دورتر باشد، ۱ شکل نقره خواهد پرداخت.

ماده ۱۸۴- این تعرفه است و همان‌گونه که در روستا معتبر می‌باشد در پایتخت نیز معتبر است.

ماده ۱۸۵- (الف) بهای یک جریب تاکستان ۱ مینا نقره، بهای ۱ تخته چرم گاو بالغ ۱ شکل نقره، بهای ۵ تخته چرم گاو تازه از شیر گرفته شده ۱ شکل نقره، بهای ۱۰ تخته چرم گوساله ۱ مینا نقره، پشم گوسفند ۱ شکل نقره، و یا پشم چیده شده

گوسفند ۱ شکل نقره، کرک بز ۱ شکل نقره، ۱۵ دسته کرک چیده شده بز ۱ شکل نقره،

۲۰ دست پشم بره ۱ شکل نقره و ۲۰ دست کرک بز غاله ۱ شکل نقره می‌باشد.

ماده ۱۸۵ - (ب) هر شخصی گوشت دو گاو بالغ را بخرد، باید یک گوسفند بدهد.

ماده ۱۸۶ - هر شخصی که گوشت دو گاو یک ساله بخرد، باید یک گوسفند بدهد و

اگر گوشت ۵ گاو از شیر گرفته شده را بخرد، باید ۱ گوسفند و اگر گوشت ۱۰ گوساله

را بخرد، یک گوسفند و اگر گوشت ۱۰ گوسفند را بخرد، ۱ گوسفند و اگر گوشت ۲۰

بره را بخرد ۱ گوسفند و برای گوشت ۲۰ بز یک گوسفند باید بپردازد.

ماده ۱۸۷ - اگر فردی با مهمترین حیوان گله آمیزش کند، یک جرم بزرگ محسوب

شده و کشته خواهد شد. مقامات وی را در دادگاه شاهی حاضر می‌کنند. خواه اینکه

پادشاه دستور قتلش را صادر نماید و یا جانش را ببخشد، او نباید نسبت به حکم شاه

شکایت نماید.

ماده ۱۸۸ - اگر فردی با گوسفندی آمیزش نماید، یک جرم بزرگ محسوب شده و

باید کشته شود، مقامات او را به دادگاه شاه می‌برند خواه اینکه پادشاه فرمان قتل او را

بدهد یا او را ببخشد او حق شکایت ندارد.

ماده ۱۸۹ - اگر مردی به مادر خودش تجاوز کند، یک جرم بزرگ محسوب

می‌شود و اگر به دخترش تجاوز کند، یک جرم بزرگ محسوب می‌شود و اگر به پسرش

تجاوز کند، باز هم یک جرم بزرگ محسوب می‌شود.

ماده ۱۹۰ - اگر مردی به مادر خوانده‌اش تجاوز کند، مجازاتی وجود نخواهد داشت

ولی اگر پدرش در قید حیات باشد، جرمی بزرگ محسوب می‌شود.

ماده ۱۹۱ - اگر مردی با چندین زن آزاد که با هم خواهر و مادر هستند په سر برد،

اگر با این یک در یک کشور و با دیگری در کشور دیگری باشد مجازاتی در کار نخواهدبود. اما اگر این امر در یک کشور و در یک مکان روی دهد، در حالی که مرد آگاه به روابط نسبی آنهاست جرم بزرگی محسوب می‌شود.

ماده ۱۹۲- اگر همسر مردی بمیرد و او با خواهر زنش ازدواج کند مجازاتی نخواهدداشت.

ماده ۱۹۳- اگر مردی که دارای زوجه است، بمیرد، برادرش زن وی را به همسری اختیار خواهدکرد و در مرحلهٔ بعد پدرش او را به زنی می‌گیرد و اگر در این مرحله نیز پدرش بمیرد، یکی از برادرزاده‌هایش زنی را که او داشته است به همسری اختیار خواهدکرد، در این صورت مجازاتی وجود نخواهدداشت.

ماده ۱۹۴- اگر مردی با چند کنیز که خواهر و مادر یکدیگر هستند به سر برد، مجازاتی نخواهدداشت اگر (کسانی که) دارای روابط نسبی با یکدیگر هستند، با زن آزادی همبستر شوند مجازاتی نخواهدداشت. اگر پدر و پسری با یک کنیز و یا یک روسپی همبستر شود مجازاتی نخواهدبود.

ماده ۱۹۵- به هر شکل اگر مردی با روجهٔ برادرش همبستر شود، در حالی که برادرش در قید حیات است جرم بزرگی محسوب خواهدشد، اگر مردی زن آزادی را به عنوان همسر دراختیار دارد آنگاه دختر او را لمس نماید، جرم بزرگی محسوب می‌شود. اگر مردی دختری را به عنوان همسر دراختیار دارد سپس مادرش یا خواهرش را لمس نماید، جرم بزرگی خواهدبود.

ماده ۱۹۶- اگر برده یا کنیزش مرتکب جرمی بزرگ شود مقامات آنها را رانده (نقل مکان داده) و یکی را در این شهر و دیگری را در آن شهر سکنی می‌دهند و یک گوسفند به جای یکی از آنها و یک گوسفند به جای یکی دیگر از آنها پیشنهاد می‌شود.

ماده ۱۹۷- اگر مردی در کوهستان جلوی زنی را بگیرد (و با وی آمیزش کند) آن مرد مجرم است و به قتل خواهد رسید اما اگر آن مرد جلوی زن را در خانه‌اش (خانه زن) بگیرد (و با وی آمیزش کند) زن مجرم است و به قتل خواهد رسید. اگر شوهر آن دو را بباید می‌تواند هر دو را به قتل رساند و برای وی مجازاتی وجود نخواهد داشت.

ماده ۱۹۸- اگر شوهر آنها را جلوی دروازه قصر بیاورد و اعلام نماید که «همسرم نباید کشته شود» بدین وسیله جان همسرش را نجات داده است و همچنین جان زانی محسن را نیز خواهد بخشید و بر روی سرش علامت (داع) خواهد نهاد. اگر بگوید «بگذارید هر دوی آنها بمیرند»، شاه ممکن است حکم قتلشان را صادر نماید و یا اینکه جانشان را ببخشد.

ماده ۱۹۹- اگر کسی با خوکی یا سگی آمیزش نماید خواهد مرد، مقامات آنها را جلوی دروازه کاخ آورده و اعم از اینکه شاه حکم قتلشان را صادر کند و یا اینکه جانشان را ببخشد نباید از حکم پادشاه شکایت کنند و اگر گاو نری بر انسان بجهد، گاو خواهد مرد اما آن فرد نخواهد مرد و ممکن است گوسفندی به جای آن فرد پیشنهاد شود و مقامات آن گوسفند را خواهند کشت. و اگر خوکی بر روی انسانی بجهد، مجازاتی نخواهد داشت.

ماده ۲۰۰- (الف) اگر فردی با اسب یا قاطری آمیزش نماید، عملش مجازات در پی نخواهد داشت و او نمی‌باید از حکم شاه شکایت نماید (و در صورتی که قضیه برای کاهن مطرح شود) نباید از حکم کاهن شکایت کند. اگر کسی با یک زن خارجی همچنین مادر یا خواهر وی همبستر شود، عملش مجازاتی در پی نخواهد داشت.

ماده ۲۰۰- (ب) اگر کسی پرسش را در اختیار بگذارد تا به عنوان قالیباف و یا آهنگر یا کوزه‌گر، یا دباغ یا گلکار تعلیم ببیند، باید به عنوان دستمزد ۶ شکل نقره

به مربی (فرزنده) بپردازد. اگر مربی، از او یک متخصص بسازد پدر باید به وی یک نفر بدهد.

* * *

دار دنیا!

پادشاه یکی را بر دار می‌کند و در ملأ خلائق، جای بلند عظیم، او را می‌آویزند – اگرچه در خانه، پنهان از مردم، و از میخی پست نیز توان در آویختن، الا می‌باید که تا مردم ببینند و اعتبار گیرند و نفاذ حکم و امثال امر پادشاه ظاهر شود. آخر همه دارها از چوب نباشد؛ منصب و بلندی و دولت دنیا نیز داری عظیم بلند است. چون حق تعالی خواهد که کسی را بگیرد، او را در دنیا منصبه عظیم و پادشاهی بزرگ دهد – همچون فرعون و نمرود و امثال اینها. آن همه چو داری است که حق تعالی ایشان را بر آنجا می‌کند تا جمله خلائق بر آنجا مطلع شوند.

گزیدهٔ فیه ماقیه / ۶۹